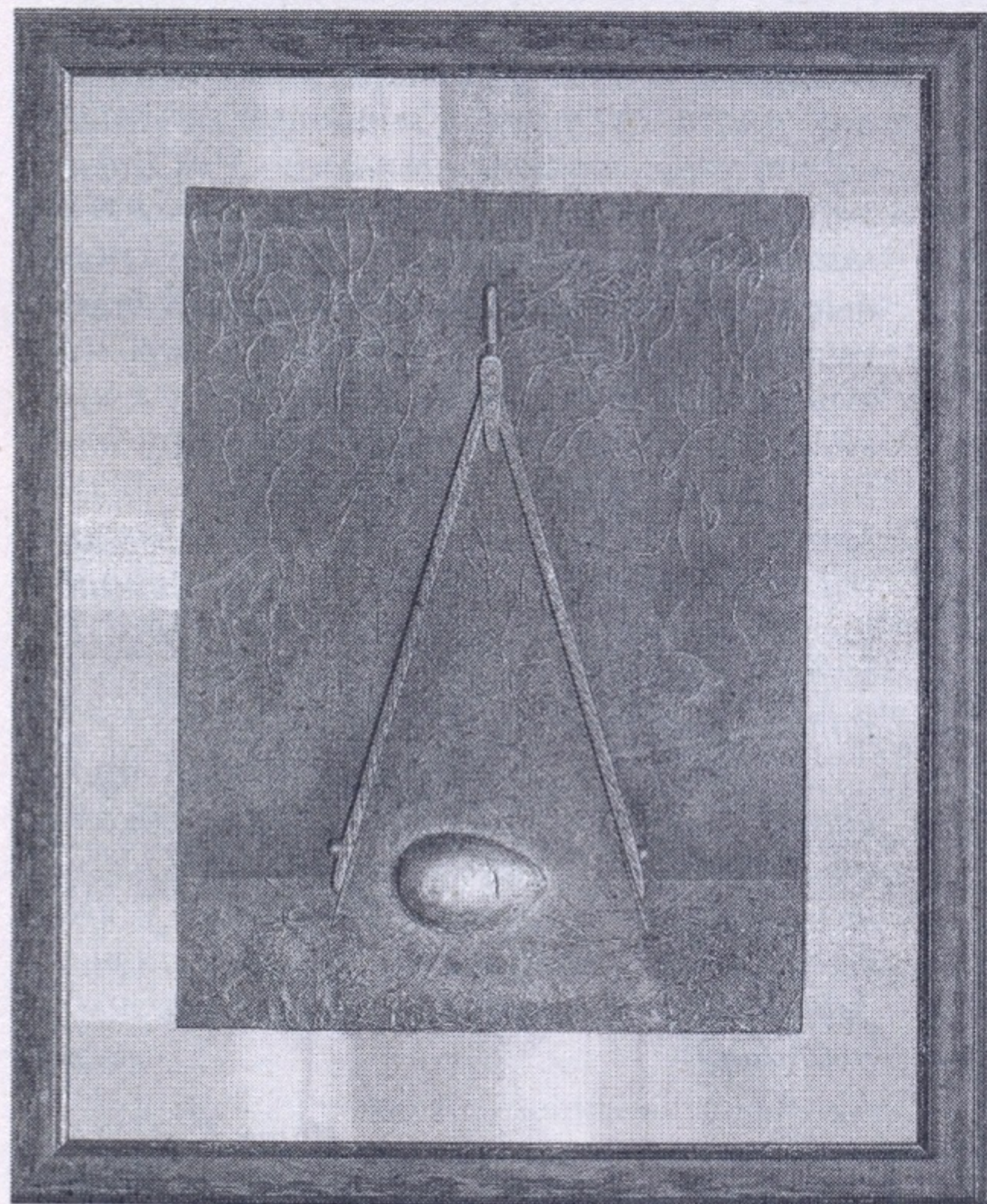

Аксана ВАРАТНІКОВА

МАТЭМАТЫКА ГАРОДНІ

Аляксандр Ларыёнаў у майстэрні, 2006 год.

Графіка Аляксандра Ларыёнава з цыкла, прысвечанага Арсенію і Андрэю Таркоўскім. «У імя айца і сына».

Кубікі дамоў і трохкутнікі дахаў на партрэце горада. Лініі вуліц-тропак, арачкі мастоў — усё падпарадкавана, суадносіцца, вымерана ўзвышшам. Тут прызімляўся Хрыстос.

Пра горад...

Гарадзіць. Спачатку горад гародзіцца ад ворага дзеля спакою. Так і Гародня — вымерана здаўна, цыліндрамі Каложы дэкаравана!

Геаметрыю гэтага горада можна вывучаць па чарапках з мясцовага музея, малюнках сярэднявечнага абутку, касцяных ручках нажоў, грабенчыках. Імя вучэльніям — стары замак, новы замак. Захаваны да пары два аўтэнтчныя будынкі на нашых землях. Замкі. Іх сцены ахінаюць колкам памяці і шэптам перадаюць цішыню новага мінулага! Крок пэўнага памеру — Вітаўт, яшчэ крок — XX стагоддзе.

Праз свае акуляры разглядалі і падлічвалі жыццё даўняе Юзэф Ядкоўскі, Мікалай Варонін. Мы прачыталі ўслед за імі лінейны і хвалісты арнаменты на посудзе, перфарацыі малюнка абутку — яны склаліся ў прыгожыя туліпаны і галінкі з завітком, зёлкі. Усё парастала, рухалася ў такт з прыродай. Кожнае дзейства для чалавека запакавана тут у форму хараства-абярэгу і працуе як замова, страціўшы ўсё, акрамя маленькага зярнятка. Мы таксама кожны дзень працуем з гэтай пасадкай — круглая ямка, стромкае сцябло. Зерне наша расце. Зерне культуры аднаўляецца, як сама прырода.

Юзэф Ядкоўскі пачынаў сеткі і квадраты раскопак на Замчышчы, а Мікалай Варонін — здзіўляе мяне лексіконам: знайшоў «візантыйскае смецце» тамсама!

Дапамаглі рупліўцы з сайта «Veni Visi»: яны ўбачылі геаметрычны арна-

мент лесвіцы ў сучасным гарадзенскім доме. Падтрымка нашага погляду звонку.

Зігзаг
Хвалі
Крыжы

Зігзагі гісторыі ад мінулай славяншчыны, Чорнай Русі, да Літвы і дзяржаў, якія ўвесь час ў саперніцтве ператвараліся ў хвалі і накрывалі ўсіх. Ацалелых не было. Неслі крыж, стварыўшы і захаваўшы сваё.

Нечакана ўзрос на гэтай прасторы мастак Аляксандр Ларыёнаў. Аднойчы маці яго ў інтэрв'ю казалі, што на дні народзінаў моцны вецер штурхаў, бура віравала!

Усё строга па палічках у «Гародні Ларыёнава»: тут кафедра на факультэце мастацтваў, дзе ён прамаўляў гісторыю сусветнага мастацтва, вышэй — майстэрня, дзе ўсё было — і графіка, і жывапіс, і акварэлі, і скульптура. Яшчэ крок — і на паліцы канферэнцый. Было, у прыватнасці, выступленне з найцікавейшым дакладам на Міжнароднай канферэнцыі ў памяць Усера (Ігара) Давідавіча Розэнфельда. Пра парсуну XVII стагоддзя, якую ён похадзь знайшоў у Польшчы ў прыдарожнай ядальні. І абмеркаваў з літоўскімі, польскімі і расійскімі даследчыкамі. Лёгка так.

А потым яшчэ паралельны шлях, экскурс па Савецкай — як частка культурнай праграмы для нас, пра нашу гісторыю, з унікальнай прагулкай-прамоўкай Ларыёнава пра ўсё, што ведаў і любіў з мінулага Гародні. Разгляданне самага даўняга ў Еўропе гадзінніка на званіцы касцёла Францыска Ксаверыя. І вершы Адама Міцкевіча. І пра самога Міцкевіча, геаметрыя шляху якога — Гродна-Варшава-Парыж!

Яшчэ прыступка — галерэя Universum, якая была адкрыта ва ўніверсітэце з ягонай ініцыятывы. Галерэя новых поглядаў студэнтаў — у мастацкіх працах, лабірынце першых штудый і спелых пачуццяў! Потым — мастацкая галерэя «Тызенгауз», агульнагарадская. І ўсё гэта — пра аднаго чалавека, пачынальніка і насіцеля любові да горада ў барацьбе з самім сабой, атачэннем, хаосам людскім. За што людзі падзякавалі. Перада мной гэта кніга. Фаліант у памяць мастака Ларыёнава быў выдадзены на сродкі ўніверсітэта і зацікаўленых сяброў. Усё сабралі пад адной абалонкай — папяровай,

не хапае толькі ягонай мары — не змясцілася. Трыццаць гадоў ён глядзеў і асэнсоўваў Мікалоюса Чурлёніса і пісаў ягоны творчы партрэт толькі яму вядомымі фарбамі. На жаль, не змясцілася ў яго жыцці і, мабыць, яшчэ наперадзе. Як сам Ларыёнаў пісаў у дзённымі: «Додумаць!» Усё на гэтай зямлі ў моцных руках часу.

Музей Старога замка захоўвае шмат таямніц, якія цяпер называюцца кодамі, шыфрані, прыхаванымі намёкамі. Мы ўспрынялі прасліца з крыжыкам з фондаў Старога замка (раскопкі Турыйска) як магічнае колка з прароцтвам, матэматычную і адначасова духоўную адметнасць горада, перакрывае ванне з новым жыццём.

Рытміку горада не звялі наступствы нашай цывілізацыі. Яго прыгажосць — наша нацыянальнае багацце.